İNSANA İYİ GELEN BİR İNSAN

MEHMET BEYHAN

Cevat Özkaya'nın ismini, daha ilk gençlik yıllarımda, kardeşi olmaktan her zaman onur duyduğum ağabeyim Ramazan Beyhan'dan duyardım zaman zaman. Abim, kendisinden söz ederken "samimi, ilkeli bir dava ve bilinç adamı" derdi. O yıllarda zihnimde, abimin anlattıkları üzerinden şekillenen bir Cevat Özkaya portresi oluşmuştu.

Yıllar sonra AKV'nin Fatih'teki mekânında kendisiyle tanıştığımda, abimin anlattıklarıyla karşımdaki insan arasında bir yakınlık hissettim. Şemsettin Özdemir abimizin beni, "Ramazan Beyhan'ın kardeşidir." diye takdim etmesi üzerine Cevat abi, "Öyle mi?" dedikten sonra yakınlık gösterdi. Bazı insanlar, daha ilk tanışmada kendilerini belli etmek için özel bir çaba göstermelerine gerek duymaz. Fakat insan, onların hâl ve tavırlarında kendiliğinden bir sıcaklık bulur.

Cevat abiyle ilk karşılaşmamda hissettiğim de buydu. Hâlinde, tavrında ve insana yaklaşımında yapmacıklıktan uzak, tabii bir samimiyet vardı. Yanında kendinizi rahat hissetmenizi sağlayan, mesafeleri sessizce ortadan kaldıran bir doğallığa sahipti. Abimin onun hakkında anlattıklarıyla gördüklerimin örtüşmesi zihnimdeki portreyi daha anlamlı kılmıştı. Zamanla anlayacaktım ki onun insana iyi gelen tarafı yalnızca samimiyeti değil, bunun insana kendisini değerli hissettiren bir anlayışla birleşmesiydi.

Cevat abiyle bazen AKV'de bazen Pınar Yayınları'nın Cağaloğlu'ndaki kitabevinde, bazen de aynı binanın üst katındaki ofisinde görüşürdük. Mekân değişirdi ama sohbetlerin insanda bıraktığı sıcaklık hiç değişmezdi. Yanından ayrılırken kendinizi iyi hisseder, onunla geçirdiğiniz zamanın sizde bıraktığı izleri düşünürdünüz.

Cevat abi, dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederdi. Hatta bununla yetinmez; olayların arka planını, tarihî ve siyasi bağlamını anlamaya çalışır, bunlar üzerine derinlikli fikirler geliştirirdi. Onunla sohbet etmek, bazen bildiğinizi düşündüğünüz bir meseleye başka bir pencereden bakmak bazen de henüz üzerinde düşünmediğiniz bir soruyla karşılaşmak demekti. Konuşmalarının kıymeti, yalnızca sahip olduğu bilgiden değil, bu bilgiyi anlamlandırma ve yeni düşüncelere kapı aralama biçiminden geliyordu.

Sanırım Cevat abinin sohbetlerini kalıcı kılan özelliklerden biri de buydu: Başka bir ifadeyle insana hazır cevaplar sunmaktan çok, düşünme alanı açardı. Bir meseleye nasıl yaklaşacağınızı sizin yerinize belirlemez, onu farklı yönleriyle

Mehmet Beyhan, Mustafa Kutlu, Dr. Ceylani Şeyhani ve Cevat Özkaya (Kasım 2025, AKV)

değerlendirebilmeniz için zihninizde yeni kapılar aralardı. Sohbet bitse de düşünce yolculuğunuz sürerdi.

Bazen telefon açar, kendine has o samimi üslubuyla, "Mehmetçiğim, yazını okudum, tebrik ederim!" derdi. Birkaç cümlelik bu telefon görüşmesi insanı hem yüreklendirir hem de daha iyisini yapmak için teşvik ederdi. Yazılarınızın okunmuş, emeğinizin fark edilmiş ve düşüncelerinizin önemsenmiş olduğunu hissetmek insana ayrı bir güç verir. Üstelik Cevat abinin takdiri, yalnızca gösterdiğiniz çabayı ödüllendirmekle kalmaz; sizi daha çok araştırmaya, derin düşünmeye ve daha nitelikli yazmaya da yöneltirdi.

Sanırım insanın olgunluğu, yalnızca kendi birikimiyle değil, başkasının ortaya koyduğu güzelliği ne kadar içtenlikle takdir edebildiğiyle de ölçülür. Cevat abi, takdir edebilen, kendini aşmış bir insandı. Zira gördüğü bir güzelliği içtenlikle takdir edebilmek, insanın kendi benliğini aşan bir ruh olgunluğuna eriştiğini gösterir.

Cevat abi, Mustafa Kutlu'ya yakınlığımı bilirdi. Bir gün beni aradı: "Mehmetçiğim, Mustafa abiyle ne zaman görüşürsen haber ver, ben de gelmek istiyorum!" dedi. Mustafa abiye söyledim "Biz vakfa gidelim." dedi. Durumu Cevat abiye ilettim. O da bizi kahvaltıya davet etti ve uygun bir tarih belirledik, Mustafa abiyle AKV'ye gittik.

Karşımda iki yayıncı, iki samimi, iki muhabbet adamı, iki doğal ve güzel insan vardı. Kahvaltı esnasında ortak dostlarından, eski hatıralardan, edebiyattan, sanattan, düşünceden, kitaplardan ve kültür hayatından uzun uzun söz ettiler. Konular birbirini izliyor, hatıralar yeni hatıraları çağırıyordu. Üç saat süren sohbet bana üç dakika gibi gelmişti. Zamanın nasıl geçtiğini fark etmemiştim bile...

Mustafa abiyi evine bıraktığımda bana, "Mehmetçiğim, çok iyi bir iş yaptın. Cevat'ı severim." dedi. Bu sözleri duymak beni ayrıca mutlu etmişti. Aradan yaklaşık bir saat geçmişti ki Cevat abi aradı. Kendine has samimi üslubuyla, "Mehmet çok teşekkür ederim, Mustafa abiyi özlemiştim." dedi. İki güzel insanın buluşmasına vesile olmak ve aralarındaki muhabbete tanıklık etmek benim için ayrı bir mutluluktu.

Cevat Özkaya'nın dünyasında bilgi bir malzeme değil, sorumluluk yükleyen bir emanetti. Bu bakımdan yayıncılığı sadece metin üretmek amacıyla değil, anlamın izini sürmek için yapardı. Pınar Yayınları'ndan çıkardığı kitaplara baktığımızda, ilkeyi bilinçle, fikri ahlakla, entelektüel çabayı vicdanla buluşturma çabasını görürüz. Onun dünyasında düşünce, hayattan kopuk bir lüks değil, hayata yön veren bir istikametti.

Cevat Özkaya, pek çok güzel hasleti şahsında toplamış müstesna bir insandı. Kendine has bir üslubu vardı. Çoğu zaman cümlelerine o aşina olduğumuz "Bana sorarsanız" ifadesiyle başlar, konuyu derinleştirirken de "Abi o başka hikâye" diye devam ederdi. Yaşantısıyla bir ahlak, bir ilke ve sarsılmaz bir duruş adamı olduğuna her zaman şahitlik ettik.

Gençlerle kurduğu ilişki son derece bilgeceydi. Onlarla diyaloglarında üstten bakan bir öğretici gibi değil, önlerinde yol açan bir "abi" gibi konuşurdu. Buna birçok kez yakından şahit oldum. Gençleri düşünmeye ve iyiliğe teşvik ederken asla hiyerarşi kurmaz, tam yanlarında, omuz omuza dururdu.

Eylül 2024'tü. İstanbul'dan ayrılmaya hazırlanıyordum. Amerika'ya gidecek, dış politikaya ilişkin çalışmalarımı Chicago'da sürdürecektim. AKV'nin bahçesinde Cevat abiyle oturuyorduk. Çardağın üzerinden sarkan Karadeniz üzümleri, yazdan kalan bir ikram gibiydi. İstanbul'un tarihî dokusu içinde, ayrılığın hüznünü taşıyan bir sohbetti. Bir ara Cevat abi kendine has sıcak üslubuyla, "Hayırlısıyla Amerika'ya gideceksin Mehmetçiğim..." dedi. Ardından, bugün bile zihnimde canlılığını koruyan şu tavsiyede bulundu: "Amerikan toplumunda dip dalganın nereye gittiğini anlamaya çalış."

Bu cümle, benim için yalnızca Amerika'ya giderken verilmiş bir tavsiye değildi. Görünen gelişmelerin gerisindeki toplumsal hareketleri, biriken beklentileri ve değişen güç dengelerini anlamaya yönelik bir düşünme biçimini ifade ediyordu. Çünkü siyasi olaylar çoğu zaman yüzeyde görünenlerden ibaret değildir. Asıl belirleyici olan, bazen henüz görünür hâle gelmemiş fakat derinden ilerleyen değişimlerdir. Dalgayı herkes görebilir; onu oluşturan dip akıntısını fark etmek ise daha dikkatli bir bakış ister.

Cevat abinin bu tavsiyesi, zamanla benim için daha geniş bir anlam kazandı. Yalnızca Amerikan toplumunu değil, bütün dünyayı ve ülkemizin içinde bulunduğu bölgeyi anlamaya çalışırken de aynı soruyu sormak gerektiğini düşündüm: Görünen olayların gerisinde hangi dinamikler işliyor? Hangi ihtiyaçlar, hangi kaygılar ve hangi gelecek arayışları devletleri yeni adımlar atmaya yöneltiyor?

Cevat abinin o gün söylediğini bugün hatırladığımda, yalnızca bir dostun yol gösterici tavsiyesini değil, düşünmeye verilen değeri de hatırlıyorum. Bana hazır bir cevap vermemiş, bakmam gereken yönü göstermişti. Belki de iyi bir düşünce insanının yaptığı tam olarak budur: Sizin yerinize düşünmek değil, daha dikkatli ve derinlikli düşünebilmeniz için zihninizde yeni bir kapı açmaktır.

Toparlarsak: Cevat abiyi hatırladığımda zihnimde yalnızca bir yayıncı, bir düşünce ve dava adamı canlanmıyor; insana iyi gelmenin mümkün olduğunu hâliyle gösteren bir dost beliriyor. Bazı insanlar hayattan ayrılır fakat insana iyi gelen hâlleri, dokundukları gönüllerde yaşamayı sürdürür. Rabbim Cevat abimize rahmetiyle muamele etsin, bizlere de onun insana iyi gelen hâlinden, düşüncesinden ve iyiliğinden pay alabilmeyi nasip etsin.